

Henryk Siemieniak

"Educational Democratization of Extramural Areas. The Case of Poland", Andrzej Radziewicz-Winnicki, Katowice 1994 : [recenzja]

Nauczyciel i Szkoła 1 (2), 111-113

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Henryk Siemieniak

Recenzja publikacji:
Andrzeja Radziewicza-Winnickiego:
Educational Democratization of Extramural Areas.
The Case of Poland. Wydawnictwo Uniwersytetu
Śląskiego, Katowice 1994, ss. 95.

Pod koniec 1994 roku, a faktycznie dopiero w 1995 roku, z powodu opóźnień redakcyjnych ukazała się praca w języku angielskim, która jest zbiorem szkiców z zakresu współczesnej pedagogiki społecznej w odniesieniu do procesów demokratyzacji pozaszkolnych obszarów edukacji. Książka jest rekomendowana przede wszystkim nauczycielom zajmującym się nauczaniem początkowym w klasach I–III, ponieważ porusza problemy, których brak w tradycyjnej literaturze przedmiotu w Polsce. Pokazane wyniki badań oraz analizy teoretyczne wskazują wyraźnie na różnorodne uwarunkowania procesów demokratyzacji oświaty. Różnorakie determinanty są tutaj określoną konsekwencją transformacji społeczno-ekonomicznych w transpozycji do edukacji. Poszukiwanie nowych rozwiązań powoduje zmiany struktur i kreowanie nowych wartości istotnych w procesie demokratyzacji, które gwarantują swobodę edukacji na miarę potrzeb społecznych i indywidualnych.

Książka składa się z siedmiu szkiców. Niektóre z nich zostały zainicjowane podczas wykładów Autora na uniwersytetach w USA, Danii i Niemczech.

1. *Władza i ideologia w edukacji. Zarys doświadczeń Polski, Czech, Węgier i Słowacji.* Problematyka pokazana jest na tle historycznym – od informacji dotyczących XVI wieku do czasów współczesnych. Analiza historyczno-terytorialna rozwija się aż do czasów ery postkomunistycznej. Rola i znaczenie industrializacji i urbanizacji w procesie przemian, zmiany ekonomiczne i społeczne w przedziale

czasowym od zakończenia II wojny światowej do końca lat osiemdziesiątych stanowią tło analiz dokonujących się procesów adaptacyjnych w edukacji. Oświata i zatrudnienie oraz polityka społeczna i ideologia wyznaczają zadania nowej struktury edukacyjnej.

2. *Zmiany edukacyjne w kraju postkomunistycznym. Perspektywa Polski.* Wyrażna tendencja w kierunku rozwoju nowej funkcji i zasad oświaty społeczeństwa demokratycznego widoczna jest w wielu sferach systemu oświaty. Także znaczenie kościoła na przestrzeni dziejów i ostatnich lat miało charakter istotny. Natomiast w okresie komunizmu stanowił on jego otwartą pozycję.

Również funkcja inteligencji pokazana w splocie socjo-kulturowych aspektów była i jest bardzo wyraźna. Nieco inaczej widziane jest zagadnienie egalitaryzmu w edukacji narodowej, które jako problem kształtowania osobowości (z uwzględnieniem celów wychowania nowego systemu społeczno-ekonomicznego i równości szans), daje określony fundament w procesie transformacji. „Czy jest jednak możliwe zbudowanie w krótkim czasie nowego pragmatycznego i rozwojowego systemu oświaty opartego na ujednocionej szkole, która jest demokratyczna z ujednocioną edukacją i wolnością wyboru? O tym zadecyduje przyszłość.”

3. *Modernizacja pozaszkolnych obszarów edukacji w społeczności lokalnej.* Zasada stymulacji i rozwoju społeczności lokalnej oparta na zmianie wewnętrznej strukturalnej z udziałem jej członków i instytucji posiada także odniesienie do klasycznej pedagogiki społecznej, w której powiedziane jest, że transformacja środowiska społecznego dokonuje się na podstawie wewnętrznej dynamiki jej obywateli. Edukacyjna nierówność i zróżnicowanie powodują dysproporcje szans edukacyjnych. Dzieci pochodzenia wiejskiego czy miejskiego bądź z rodzin wielodzietnych mają różny start edukacyjny. Wysuwa się zagadnienie zmiany struktur oraz reorganizacji środowiska lokalnego, aby dostosować go do aktualnych wymagań przemian ekonomicznych i społecznych potrzeb kraju.

4. *Ekonomika i szkolnictwo. Problem podejścia społeczno-pedagogicznego do nowoczesnej ekonomii.* Problemy pracy i zatrudnienia charakterystyczne są dla społeczeństwa industrialnego. Społeczeństwo potrzebuje sił kwalifikowanych, które w jego rozwoju bezpośrednio partycypują. Zadaniem kadry nauczającej jest nie tylko realizacja zadań edukacyjnych, ale przede wszystkim przygotowanie do rozwiązywania problemów.

5. *Wychowanie ucznia – obywatela. Społeczne, ekonomiczne i polityczne założenia lepszego doradztwa i poradnictwa zawodowego.* Instytucje oświatowe nowoczesnego społeczeństwa stwarzają jednostce warunki asymilacji w strukturach zawodowych. Adaptacja do nowych zmieniających się warunków wymaga także z jednej strony odpowiedniego przygotowania a z drugiej informacji i doradztwa. Ważna staje się dla pedagogiki społecznej i współczesnego systemu edukacyjnego problematyka orientacji zawodowej, szczególnie po politycznych i ekonomicznych przemianach postępujących od 1989 roku.

6. *Bezrobocie i kontrola kształcenia ustawicznego. Kształcenie dorosłych jako wartość.* Tysiące młodych ludzi, którzy ukończyli szkołę w ostatnich latach są bez pracy, albo wykonują pracę dorywczą poniżej swoich rzeczywistych kwalifikacji. Zjawisko bezrobocia wśród młodzieży jest tylko jednym z faktów ilustrujących kryzys kształcenia. Dlatego też tworzenie szans przekwalifikowania bądź to uzupełnienia wykształcenia staje się w obecnej sytuacji istotne. Oświata dorosłych i kształcenie ustawiczne daje w społeczeństwach industrialnych nowe możliwości uzupełniania i rozwijania kwalifikacji indywidualnych.

7. *Transfer technologii w kierunku nowych form nowoczesnego uniwersytetu.* Efektywne zastosowanie zaawansowanej technologii wymaga nowych form organizacji pracy i zarządzania, większej autonomii oraz kreatywnego stylu pracy indywidualnej oraz grupowej w miejscu pracy. Interes grupowy zaczyna odgrywać istotną rolę w procesie rozwoju. Także aktywność uniwersytetu w układzie konwergencji dla edukacji ustawicznej i rozwoju zdolności i umiejętności indywidualnych prowadzą do dynamizacji indywidualnych i społecznych kompetencji. Uniwersytet XXI wieku będzie instytucją kontynuacji znaczącej funkcji edukacyjnej we współczesnym świecie.

Książka w swojej treści jest bogata w interdyscyplinarną analizę zagadnienia demokratyzacji w oświacie. W analizie tej Autor odwołuje się do wielu dyscyplin naukowych pokrewnych pedagogice społecznej, jak socjologii, socjologii wychowania, polityki, ekonomiki kształcenia i historii. Z jednej strony złożoność podjętej problematyki a z drugiej wielostronna analiza czynnikowa dają w konsekwencji czytelnikowi ewolucyjny obraz zagadnienia, popartego wieloma przykładami oświaty w innych krajach.

Zagadnienie ideologii i zmian instytucjonalnych w oświacie są w obecnym procesie transformacji istotne. Autor podkreśla szczególne związki między oświatą a gospodarką, aby w systemie przygotowania młodzieży do przyszłych zadań i funkcji w społeczeństwie uwzględniać interes społeczny i indywidualny. Doskonalenie kwalifikacji z możliwością wykorzystania ich na przyszłym stanowisku pracy.

Wybrane podstawowe tezy szkieców stanowią jedynie strukturalny obraz recenzowanej książki. Dla Czytelnika zainteresowanego problematyką demokratyzacji, zmian i rozwoju edukacji w Polsce książka ta – o wielu walorach poznawczych i pragmatycznych – będzie interesującą lekturą.